

Europautvalget

INFORMASJONSPAKKE FRA FAGGRUPPE PÅ EØS/EU

28. APRIL 2026

Det vises til innkalling til møte i Stortingets europautvalg, sendt 21. april. Møtet finner sted 28. april. Fra regjeringen deltar utenriksminister Espen Barth Eide og fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet bakgrunnsinformasjonen knyttet til saker på dagsorden.

Fiskeri- og havministeren vil redegjøre for:

- [Norges samarbeid med EU på hav- og sjømatområdet](#)
- EU-initiativer som vil bli særlig omtalt:
 - [EUs langtidsbudsjett](#)
 - [EUs havpakt](#)
 - [EUs maritime industristrategi og EUs havnestrategi](#)
- [Status for pågående fiskeriforhandlinger med EU](#)
- [Status for sjømathandel med EU](#)

Utenriksministeren vil redegjøre for:

- [WTOs 14. ministerkonferanse i Kamerun i mars](#)
- [Dataforvaltningsloven](#)
- [Forhandlingene om EØS-midlene](#)
- [Undersøkelse av handelspraksis igangsatt av USA](#)
- [Undersøkelse igangsatt av EU om beskyttelsestiltak for stålprodukter](#)
- [Secure Connectivity](#)

Rettsaker:

- [Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 30. april](#)

Andre saker:

- [Valget i Ungarn](#)

Fiskeri- og havministeren vil redegjøre for:

Norges samarbeid med EU på hav- og sjømatområdet

Daværende [fiskeri- og havminister Bjørnar Skjæran](#) deltok på [møtet i Europautvalget 11. mars 2022](#). Han redegjorde da for status i forholdet til EU, spesielt kvotefastsettelsen i fiskevernsonen og markedsadgang til EU for norsk sjømat, jf. også [informasjonspakken som Stortingets faggruppe på EU/EØS utarbeidet til dette møtet](#).

EØS-avtalen omfatter ikke norsk deltakelse i EUs felles fiskeripolitikk, jf. [omtale i NOU 2012:2 Utenfor og Innenfor](#). Imidlertid har Norge og EU lange tradisjoner for å inngå avtaler om kvotebytte og forvaltning og i tillegg har EU tollfrie kvoter for import av fisk og sjømat fra Norge, jf. også omtale i [NOU 2024:7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer](#). Offensive norske eksportinteresser for fisk og sjømat er årsaken til at Norge fra 1999 har deltatt i EUs veterinærregelverk.

I sitt [høringssvar til NOU 2024:7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer](#) viste Sjømat Norge til at EU er «næringens viktigste marked, og mer enn seksti prosent av all sjømat som fangstes og produseres i Norge går til EU-markedet. Tilgang til EU-markedet er dermed av avgjørende betydning for norsk sjømatnæring. I tillegg vil lov- og regelverket innenfor EØS-avtalen i stor utstrekning sette rammene for norsk sjømatproduksjon og -handel.» Sjømat Norge tar i sitt innspill til orde for bedre markedsangang for norsk eksport og kritiserer samtidig norske myndigheter for ikke å delta aktivt nok i EUs regelverksutvikling.

I en del EU-land med offensive fiskeriinteresser er misnøye med det som blir oppfattet som ubalanse i forholdet mellom Norge og EU knyttet til fangstkvoter og eksportkvoter. Dette kom ikke minst til uttrykk i Europaparlamentet i forbindelse med at EP skulle godkjenne avtalene om nye EØS-midler og eksportkvoter for fisk og sjømat fra Norge til EU. Europaparlament ga sitt samtykke til avtalene 3. april i 2025, jf. [omtale i Stortingets EU/EØS-nytt 10. april 2025](#). Da avtalene ble behandlet av utenrikshandelskomiteen (INTA) skrev saksordfører i sin [innstilling](#) at hun hadde «concerns regarding the limits and imbalances of the fisheries-related Protocol between the EEC and Norway, but nonetheless gives the consent of the conclusion of the four arrangements as one package.» I forbindelse med behandlingen skulle fiskerikomiteen (PECH) i EP avgi en uttalelse til INTA. I PECH kom det forslag om å avvise avtalene pga. den oppfattede ubalansen. Ved avstemmingen i PECH ble det stemmelikhet og komiteen kom derfor til slutt ikke med noe innspill til INTA.

EU vedtok i fjor [endringer i en forordning som åpner for tiltak for å bevare fiskeribestander i land som tillater ikke-bærekraftig fiske](#). Endringen kom blant annet etter anklager om at Norge tillater slikt fiske på bestander som EU har interesse i. Tiltak etter forordningen kan omfatte redusert markedsadgang og forbud mot å bruke havner i EU. Det er Kommisjonen som kan foreslå tiltak, men Rådet og Parlamentet må varsles om mulig bruk. Det er også krav om dialog med og motvarsrett for det aktuelle landet som tiltak er rettet mot. Fra norsk side oppfattes det som om regelverkets egentlige formål er å sikre større fangstkvoter til EU, og Norge mener trusselen om ensidige sanksjoner går utover samarbeidsklimaet.

Norge har videreført fiskerisamarbeidet med Russland også etter fullskalainvasjonen i Ukraina. [Det ble i desember i fjor enighet om en torskekvote for 2026 mellom de to partene](#). Russiske fartøyer kan fremdeles lande fisk i tre norske havner (Tromsø, Båtsfjord og Kirkenes). Norge har vist til at muligheten til å lande fisk i norske havner sikrer at russiske fiskere fiske i norske farvann hvor fisken er større i de russiske. Det fører igjen til mer bærekraftig forvaltning av ressursene. Mesteparten av fisken som landes i Norge av russiske båter settes på tollager før den sendes videre til andre markeder, inkludert EU, og blir derfor ikke importert til Norge. I Brussel har det kommet kritikk mot fiskerisamarbeidet med Russland. [Fiskeribladet skrev 3. februar 2025](#) at den norske EU-delegasjonen i Brussel overfor Nærings og fiskeridepartementet har uttrykt bekymring for det

norske omdømme i EU på grunn av samarbeidet med Russland. Fiskeri- og havministeren forsvarte samarbeidet og sa at «*Vår fiskeriattale med Russland er ikke et uttrykk for politisk støtte, men en nødvendighet for å sikre bærekraftig fiske – noe også EU er avhengig av gjennom sin tilgang til disse ressursene.*»

EUs langtidsbudsjett

Kommisjonen la fram forslaget til EUs neste langtidsbudsjett for perioden 2028-2034 (Multiannual financial framework, MFF) 16. juli 2025 og foreslo en omlegging av budsjettet på flere punkter. [Kommisjonen skrev](#) at for «*fiskeri, akvakultur, maritime og havrelaterte politikkområder er målet å redusere fragmentering, bedre tilpasse finansiering til nasjonale og regionale prioriteringer, og muliggjøre raskere omfordeling av midler ved kriser og ekstraordinære hendelser. Samtidig skal forslaget gi medlemsstatene større fleksibilitet til å møte egne behov og prioriteringer.*»

Kommisjonen foreslo at den øremerkede bevilgningen til den felles fiskeripolitikken skulle reduseres til 2 milliarder euro. Samtidig foreslo [Kommisjonen å etablere nasjonale og regionale partnerskapsplaner](#) som blant annet skal omfatte midler øremerket økonomisk, territoriell og sosial samholdighet, inkludert fiskeri. Midlene kan brukes til investeringer i rurale og kystnære områder og støtte til generasjonsskifte i fiskeri- og akvakultursektoren. Selv om Kommisjonen lover medlemslandene like mye penger som før, har forslaget til omlegging møtt motstand både i Europaparlamentet og hos en rekke medlemsland.

Europaparlamentets budsjettkomité vedtok sin innstilling til MFF 15. april. I [pressemeldingen fra Europaparlamentet](#) er det bl.a. vist til at komiteen går inn for at rammen for MFF økes med 10 prosent sammenlignet med Kommisjonens forslag. Komiteen ønsker øremerkede midler til landbruk og utjevning og foreslår bl.a. å øke bevilgningen til den felles fiskeripolitikken til 6,5 milliarder euro, jf. også [omtale i den svenske Europaportalen](#). Innstillingen vil votes i plenum i slutten av april og det er ventet at Europaparlamentet er klart til å forhandle med medlemslandene i slutten av året. [Politico skrev 21. april at Rådsresident António Costa skal ønske å få til en enighet om budsjettet i løpet av 2026](#). Det er likevel mange som tror dette er urealistisk.

Utenriksminister Espen Bart-Eide redegjorde ellers for [EUs forslag til neste langtidsbudsjett på møtet i Europautvalget 23. oktober 2025](#). På [møtet 27. november orienterte forsknings- og høyere utdanningsministeren](#) om forslagene til flere EU-programmer, inkludert EUs neste rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont Europa. På [møtet 27. januar orienterte næringsministeren](#) for forslaget til et europeisk konkurranseevnefond som også er del av forslaget til MFF.

EUs havpakt

Ideen om en europeisk havpakt ble presentert i Ursula von der Leyens [politiske retningslinjer for 2024-2029](#): «*A European Oceans Pact will focus on boosting the blue economy and ensuring the good governance and sustainability of our oceans in all of their dimensions.*» I [oppdragsbrevet](#) til fiskeri- og havkommissær Costas Kadis står det at «*Framing your work across the mandate will be a new European Oceans Pact, ensuring coherence across all policy areas linked to the oceans.*»

[The European Ocean Pact](#) ble lagt frem av [Kommisjonen 5. juni 2025](#), og ble også nærmere presentert av [kommisjonsresident von der Leyen på havkonferansen i Nice 9. juni](#) i fjor. Meddelelsen er en omfattende strategi for å beskytte havene, fremme en bærekraftig blå økonomi, støtte velferden til mennesker som bor i kystområder og styrke maritim sikkerhet. I meddelelsen samler Kommisjonen EUs havpolitikk i et enhetlig rammeverk på tvers av politikkområder. Havpakten inkluderer seks hovedprioriteringer knyttet til beskyttelse og gjenoppretting av sunne, bærekraftige hav, styrking av EUs blå økonomi og maritime sikkerhet, støtte til kyst- og øysamfunn, havforskning, havdiplomati og internasjonal havforvaltning. Arktis nevnes særskilt som et viktig om-

råde, der EU vil sikte mot å styrke det operative samarbeidet med nordiske medlemsstater og likesinnede arktiske stater, særlig innen maritim overvåking, søk og redning, og beskyttelse av kritisk maritim infrastruktur.

De seks hovedprioriteringene er som følger:

- **En integrert tilnærming for å beskytte sunne, bærekraftige hav** – herunder en revisjon av [rammeverk for maritim fysisk planlegging og integrert kystsoneforvaltning](#) og utpeking og forvaltning av beskyttede havområder ([øvrige flaggskipsinitiativ fremgår på s. 9](#))
- **En styrking av EUs bærekraftige blå økonomi:** «*In line with the Competitiveness Compass and the Clean Industrial Deal, the EU must enhance its competitiveness and accelerate the strategic transitions across traditional and emerging blue economy sectors, focussing in particular on decarbonisation and scaling up innovation*», skriver Kommisjonen. EUs blå økonomi omfatter alle sektorer knyttet til havet, og bidrar med over 250 mrd. euro i bruttoverdiskaping årlig. Ved å fremme innovasjon i sektorer som fornybar havenergi, ren skipsfart, bærekraftig akvakultur, blå bioøkonomi, undervannsrobotikk og andre nye havsektorer skal pakten også bidra til økonomisk velstand i Europa. Blant tiltakene som Kommisjonen redegjør for, er en mulig revisjon av [EUs felles fiskeripolitikk \(CFP\)](#), en «*Vision 2040 for fisheries and aquaculture*» (med mål om å sikre stabil forsyning av bærekraftig mat), en «*European blue carbon reserves and new business models for coastal communities*» og EU-strategier for maritime industrier og havner (jf. egen omtale) ([Oversikt over flaggskipsinitiativ fremgår på s. 12](#)).
- **Beskytte og støtte kyst-, og øysamfunn og avsidesliggende regioner**, herunder en strategi om «*EU Coastal Communities Resilience and Development*» og en oppdatering av [strategien om avsidesliggende regioner](#). EU vil styrke kystområders robusthet ved å kombinere finansiering fra struktur- og samholdsfond med bl.a. Horisont Europa-initiativ (som [Mission Ocean-programmene](#)). ([Oversikt over flaggskipsinitiativ fremgår på s. 13](#)).
- **Fremme havforskning, kunnskap og innovasjon** – herunder initiativet «*The EU Ocean Observation Initiative*» som skal fremme internasjonalt vitenskapelig samarbeid med likesinnede partnere, for å ferdigstille et globalt havobservasjonssystem som er egnet for formålet: «*It will feed the European Digital Twin of the Ocean, an ambitious and centralised near real-time virtual representation of the ocean accessible to all citizens, scientists and innovators, which will provide possible and future scenarios, tipping points and change drivers supporting evidence-based policy making by businesses.*» Øvrige initiativ under dette punktet er en kommende «*European Ocean Research & Innovation Strategy*». ([Oversikt over flaggskipsinitiativ fremgår på s. 16](#)).
- **Styrking av maritim sikkerhet og forsvar** – herunder en styrking av EUs kystvakt- og marinesamarbeid og beskyttelse av kritisk maritim infrastruktur. Kontinuerlig marine-tilstedeværelse i EUs farvann vil være avgjørende for å avskrekke ulovlige aktiviteter. I tillegg til overvåking vil cybersikkerhet og robuste IT-systemer være et sentralt fokusområde. Et flaggskipsinitiativ er en europeisk droneflåte: «*A pilot for a European (UxV) unmanned drone fleet, equipped with state-of-the-art systems and technologies.*» Kommisjonen redegjør også særskilt for Arktis. Her vil EU «*further aim at strengthening operational cooperation with Nordic Member States and like-minded Arctic States, particularly on maritime surveillance, search and rescue, and protection of critical maritime infrastructure.*» ([Oversikt over flaggskipsinitiativ fremgår på s. 18](#)).
- **En styrking av havdiplomati og internasjonal havforvaltning.** Bekjempelse av ulovlig, urapportert og uregulert fiske med et obligatorisk, digitalt fangstsertifikat («*EU Catch Certification scheme*», i 2026) står sentralt, samt rask ratifisering og ikrafttredelse av viktige avtaler som [BBNJ](#) og [den globale plasttraktaten](#). ([Oversikt over flaggskipsinitiativ fremgår på s. 22](#)).

Østersjøen er nevnt som et prioritert område. Utover dette fremhever Kommisjonen [strategien for Svartehavet](#) og en ny pakt for Middelhavet. Når det gjelder Arktis, vil Kommisjonen «*continue*

engaging with Greenland, the Faroe Islands, Iceland and Norway, upholding EU standards and exchanging best practices globally.»

Gjennomføring og overvåking: Den europeiske havpakten søker å bidra til samarbeid og en helhetlig tilnærming på tvers av EUs medlemsstater, regioner og berørte yrkesgrupper innen blå økonomi. Den varsler en rekke flaggskiptiltak, og sentralt her står [rettsakten «The European Ocean Act» som skal legges frem i 4. kvartal 2026](#). Rettsakten skal bygge på en revisjon av [rammeverket for maritim fysisk planlegging og integrert kystsoneforvaltning](#) og skape et sammenhengende rammeverk for å gjennomføre paktens mål. Kommisjonen ba om innspill til rettsakten i en [innspillsrunde som ble avsluttet 9. februar](#). I [Meld. St. 5 \(2025–2026\) Noregs fiskeriavtaler for 2026 og fisket etter avtalene i 2024 og 2025](#) fremgår det at «(...) EUs kommande «Ocean Act» kan få innverknad på hav- og fiskeriforvaltning.»

Kommisjonen vil også arbeide for å forenkle havrelaterte rapporteringsforpliktelser for medlemsstatene i eksisterende lovgivning. Et eget råd (High-level Ocean Board) skal opprettes for å støtte Kommisjonen i dens tilsyns- og gjennomføringsarbeid, i tillegg til at Kommisjonen jevnlig skal publisere «State of the Ocean Reports», som vil bygge på pågående overvåking fra [EUs Blue Economy Observatory](#), EUs romprogram og Copernicus.

Videre oppfølging: Havpakten samler styringsreformer, innovasjon, investeringer og internasjonalt diplomati under en samlet visjon for havets helse, bærekraft og velstand. Pakten oppfordrer til handling, og Kommisjonen vil samarbeide med de andre EU-institusjonene, medlemsstatene, interessenter og internasjonale partnere for å levere resultater iht. ambisjonene som meddelelsen presenterer. For ytterligere informasjon, se: [Q and A | Fakta-ark | EU/EØS-nytt 13. juni 2025](#) | [Europaportalen.se](#) | [Politico](#).

Relevans for Norge

Meddelelsen er en omfattende strategi som favner bredt. Mange av initiativene og flaggskipene er tilknyttet EUs regionalpolitikk, mens andre tiltak vil kunne berøre Norge, jf. nærmere omtale (*nedenfor*) av to av flaggskipinitiativene i strategien. Norge samarbeider tett med EU om styrking av maritim sikkerhet og forsvar gjennom [det formelle Norge sikkerhets- og forsvarssamarbeidet](#), og havpakten nevner her spesifikt ønske om en styrking av operasjonelt samarbeid med nordiske land om maritim overvåking, søk og redning og beskyttelse av kritisk maritim infrastruktur. Norge er også en sentral samarbeidspartner med EU innen havforskning gjennom Horisont Europe.

EUs maritime industristrategi og EUs havnestrategi

4. mars lanserte Kommisjonen EUs industrielle, maritime strategi og EUs havnestrategi. Strategiene skal ifølge den [felles pressemeldingen](#) «*drive competitiveness, sustainability, decarbonisation, security and resilience within the EU's wider waterborne sector*». Havner, skipsfart og verftsindustri står i fokus i strategiene. Begge strategiene er forankret i Ursula von der Leyens [oppdragsbrev til kommissær Tzitzikostas](#) (med ansvar for transport og bærekraftig turisme), [EUs konkurranseevnekompass](#) og [EUs havpakt](#) (se egen omtale).

Strategiene omfatter en rekke tiltak. Vi gir nedenfor en omtale av strategiene, basert på en noe mer utfyllende omtale i [EU/EØS-nytt 6. mars 2026](#). I tillegg kommenterer vi strategiernes relevans for Norge.

Den industrielle, maritime strategien

I pressemeldingen om [EUs industrielle maritime strategi](#), skriver Kommisjonen at strategien skal «*drive competitiveness, innovation and technological leadership in Europe's maritime manufacturing and shipping industries*». I selve [meddelelsen](#) ser Kommisjonen dette blant annet i sammenheng med «*the EU's positioning in the volatile geopolitical arena and for the EU's strategic autonomy, economic security and preparedness*».

Strategien har tre hovedsøyler:

1. **Build, Equip and Repair:** Kommisjonen vil styrke Europas maritime produksjonskapasitet og teknologilederskap, for å dra bedre nytte av det indre markedet til sjøs. Det skal blant annet satses på digital og sirkulær omstilling av europeiske veft, blant annet ved å styrke globale rammeverk for sirkulærøkonomi i maritime industrier, som resirkulering av skip. Økt strategisk bruk av offentlige anskaffelser (bl.a. kvalitative krav og «made in EU»-krav) skal bedre etterspørsel og finansiering. Handelspolitiske virkemidler skal bidra til like konkurransevilkår globalt.
2. **Transport and Connect:** Tiltak for økt konkurransekraft, bærekraft og konnektivitet i maritim transport. Forenkling av rapporteringsplikter og administrative prosedyrer for skipsfart skal bidra til å styrke det indre markedet. Kommisjonen vil støtte det grønne og digitale skiftet, fremme «kvalitetsskipsfart» og fremme tilpasningsdyktighet og en proaktiv tilnærming i internasjonale relasjoner. Kommisjonen vil også, sammen med medlemstatene, «reinforce **EU engagement at IMO on global maritime standards**, to help achieve a level playing field». Et IMO-initiativ for [nye internasjonale utslippsregler for skipsfart ble i oktober utsatt](#), blant annet etter at USA truet med sanksjoner mot IMO-medlemmer som stemte for reglene. Gjeldende bruk av statsstøtteregler for skipsfart skal videreføres.
3. **Secure and Protect:** Tiltak for å styrke Europas stilling innen produksjon av fartøy mv. for militære formål og flerbruksformål, blant annet «*pursue a dual-use ferry construction support mechanism with enhanced military specifications.*» Her kan medlemstatene blant annet benytte de ulike mulighetene som gis under [ReArm Europe-planen](#), [Forsvarsfondet](#) (EDF) og [European Defence Industry Programme \(EDIP\)](#). Bedre sikringstiltak for kabler på havbunnen og drone- og antidronekapasiteter inngår også, for å «*strengthen EU-level maritime domain awareness from space to seabed and address missing capability gaps*».

De tre hovedsøylene suppleres av horisontale initiativer, blant annet om forskning og utvikling, finansiering og kompetanseheving. Strategien tar sikte på å mobilisere EU-finansiering, medlemstatsfinansiering og privat finansiering for å bidra til avkarbonisering av skipsflåten, innovasjon og forsvar. Eksisterende virkemidler, som [Connecting Europe Facility](#), [EUs innovasjonsfond](#), [Horizon Europe](#), Forsvarsfondet (EDF), [nasjonale ETS-inntekter](#) og risikodeling gjennom [InvestEU](#), må utnyttes for å oppnå dette.

Havnestrategien

[Pressemeldingen om havnestrategien](#) fremhever at havner har utviklet seg til å bli «multi-functional industrial hubs», som trenger kapasitetsutvidelse, avkarbonisering, digitalisering og styrket sikkerhet – samtidig og i stor skala. Kommisjonen mener at styrking av europeiske havner er viktig for strategisk autonomi og kritiske forsyningskjeder, for å få opp tempoet i omstilling til ren energi og for å opprettholde globalt lederskap i vannbåren transport, samtidig som EU skal nå målet om klimanøytralitet i 2050.

[Meddelelsen om havnestrategien](#) angir fem prioriterte områder for å møte de mest presserende utfordringene:

1. **Å styrke konkurransekraft, innovasjon og digitalisering:** Havner i EU både samarbeider og konkurrerer med havner i tredjeland. Kommisjonen vil, blant annet i handelsforhandlinger, bidra til like konkurransevilkår, og i samarbeid med medlemsstatene fremme globale tekniske standarder, bidra til konsekvent praktisering av investeringskontroll ved tredjelandsinvesteringer i havner, og bidra til å håndtere risiko knyttet til fremmed eierskap og kontroll over strategisk havneinfrastruktur med flerbrukspotensial og tilhørende drift. Eksisterende programmer som Horizon Europe skal utnyttes for å fremme innovasjon. Kommisjonen vil også understøtte effektiv og digital havnedrift og logistikkjeder, og styrke det indre markedet for slike tjenester, blant annet gjennom [revisjonen av gruppeunntaket for statsstøtte](#) og revisjonen av EUs retningslinjer for fusjonskontroll.

2. **Fremme overgang til ren energi, bærekraft og rene industrier:** Kommisjonen vil ha raskere tillatelsesprosedyrer og vurderinger av strategiske energi- og miljøprosjekter i havner. Videre skal den kommende «Electrification Action Plan» understøtte elektrifisering av havner, nettilgang og utrulling av ren energi. Kommisjonen vil også fremme partnerskap for energisamarbeid på og rundt havneområder for å sikre bærekraftig energibruk, herunder hydrogen.
3. **Beskytte og sikre havner:** Styrke havnesikkerhet gjennom oppdatering av eksisterende retningslinjer, blant annet om nye trusler. For å bekjempe narkotikasmugling, vil Kommisjonen etablere rammeverk for vurdering av havner i tredjeland og for bakgrunnssjekk for havnearbeidere. Strategien skal forbedre samordning av tollkontroll i EUs havner, og bidra til bedre sikkerhetsprotokoller over hele verden. Kommisjonen vil også etablere et forum der medlemstatenes cybersikkerhets- og havnemyndigheter kan utveksle beste praksis. Man vil videre gjennomføre en vurdering for hele EU av de mest presserende risikofaktorene innenfor cybersikkerhet, og hvordan disse kan møtes.
4. **Tilgang til finansiering og investeringer:** Klare og målrettede finansieringsprinsipper for EU-finansiering til havner, blant annet gjennom bruk av eksisterende virkemidler som [Connecting Europe Facility](#), samhørighetsfond og [InvestEU](#). Kommisjonen vil også legge til rette for at særlig små og mellomstore havner får tilgang til gode rådgivningstjenester og risikoreducerende tiltak.
5. **Sosial samhørighet, kompetanseheving og kvalitetsjobber:** Strategien anerkjenner betydningen av små og mellomstore havner og inneholder særlige initiativer innenfor innovasjon, ren energi, sikkerhet og konnektivitet rettet mot disse. Kommisjonen vil sikre en kompetent nestegenerasjons arbeidsstyrke gjennom hele den «blå økonomien», gjennom tiltak under den varslede Blue Generational Renewal Strategy, et tiltak under [EUs havpakt](#) (se egen omtale). Kommisjonen vil også bidra med ny veiledning om EUs regler om maritim sikkerhet for havnearbeidere på skip, og om trygg håndtering av alternative drivstoff i havner.

For å bidra til effektiv gjennomføring av strategien, vil Kommisjonen etablere et høynivå **Maritime Industries and Ports Board**, under ledelse av den ansvarlige kommissæren og Kommisjonens visepresidenter.

Relevans for Norge og norske reaksjoner

Strategiene er ikke lovforslag eller i seg selv tiltak, men en redegjørelse for ulike initiativer Kommisjonen ønsker å iverksette. De annonserte tiltakene vil kunne falle både innenfor og utenfor EØS-avtalen og andre avtaler Norge har med EU. Mange av tiltakene er imidlertid rettet mot styrking av det indre markedet på det maritime området, og må derfor antas å omfatte Norge. Dette gjelder blant annet revisjon av regelverk for å lette samhandelen innenfor maritime tjenester og havnetjenester, som reduksjon i rapporteringsbyrder, nye regler for statsstøtte og fusjoner, havnesikkerhet og sirkulærøkonomi. Norge deltar også i programmene og finansieringsordningene Kommisjonen vil benytte for å styrke havner og maritim tjenestenæring, som Horizon Europe, InvestEU og Forsvarsfondet.

Samtidig gjelder en del av de annonserte tiltakene og regelendringene også EUs forhold til tredjeland. Norge vil for eksempel ikke omfattes av eventuelle handelstiltak for å beskytte EUs verftsindustri, og som utgangspunkt heller ikke av reguleringer av tredjelandsinvesteringer. Ved eventuelle krav til lokalt innhold («Made in Europe»-krav) i offentlige anskaffelser har [Norge og EØS EFTA-landene tidligere understreket betydningen for det indre markedet av at EØS EFTA-landene havner på innsiden av slike begrensninger](#). Spørsmålet vil antakelig bli særlig viktig i den varslede revisjonen av EUs anskaffelsesregler (ventet i løpet av annet kvartal, ifølge [Kommisjonens arbeidsprogram for 2026](#)).

I Norge har [regjeringen varslet at den vil legge frem en egen maritim strategi](#), som skal dekke mange av de samme temaene som EUs strategier (rekruttering og kompetanse, maritim industri, det globale handelsbildet, maritim infrastruktur og grønn omstilling og ny teknologi).

[Rederiforbundet har kommentert](#) EUs maritime industrielle strategi, og sier seg «*fornøyd med strategien på overordnet nivå*». Samtidig uttaler forbundets generalsekretær Knut Arild Hareide at det trengs sterkere virkemidler om man skal snu nedgangen i Europas tonnasjeandel på verdensbasis. Han peker blant annet på at europeisk særregulering av skipsgjenvinning må avvikles, slik at alle verft godkjent under [Hong Kong-konvensjonen](#) godkjennes, og at klimamål for skipsfarten må være globale og settes gjennom IMO, slik at europeiske særreguleringer avvikles dersom et internasjonalt rammeverk kommer på plass.

[Samfunnsbedriftene](#) (som blant annet organiserer havner) har kommentert havnestrategien, og mener den «*anerkjenner rollene havnene har som sentrale i handel og verdiskapning sammen med mer offentlige oppgaver som militær mobilitet*». Fagdirektør Arnt-Einar Litsheim i Norske Havner mener norske myndigheter bør «*starte arbeidet med en norsk strategi som samsvarer med den europeiske. Det vil gi Norge et mer helhetlig og moderne rammeverk for å utvikle framtidens havner.*»

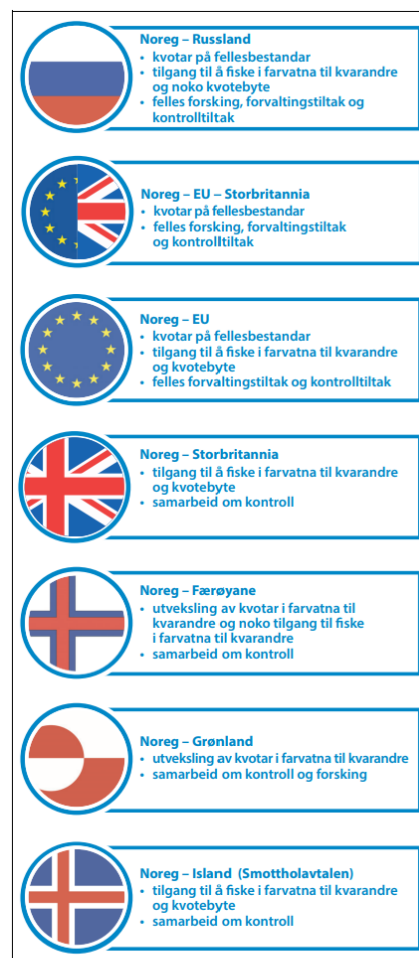
Status for pågående fiskeriforhandlinger med EU

I [Meld. St. 5 \(2025 – 2026\)](#) om «**Noregs fiskeriavtalar for 2026 og fisket etter avtalane i 2024 og 2025**» gis en nærmere oversikt over de ulike fiskeriavtalene Norge inngår. Norge inngår tosidige avtaler med Russland, EU, Storbritannia, Færøene, Island og Grønland. Avtalene med Russland og trepartsavtalen med EU og Storbritannia er de mest omfattende og gjelder felles forvaltning av bestandene vi deler i Barentshavet og Nordsjøen. Vi redegjør her nærmere for status for forhandlingene som inkluderer EU. For utfyllende informasjon, vises det til [Meld. St. 5 \(2025 – 2026\)](#).

Norges avtaler med EU: I tråd med [rammeavtalen om fiskerisamarbeid mellom Norge og EU fra 1980](#) forhandler partene hvert år om bytte av fiskekvoter og gjensidig tilgang til å fiske i fiskerisonen til den andre parten. I tråd med rammeavtalen må Norge tilby EU 4,14 prosent av den totale kvoten for torsk i nord. I tillegg bytter EU til seg sei, hyse og blåkveite i nord i tillegg til lysing, breiflabb og andre bestander i Nordsjøen. EU skal som motytelse tilby Norge tilsvarende mulighet til å fiske i egne farvann. Fra EU bytter Norge nå blant annet til seg kvoter på kolmule og en del kvoter som kan fiskes i farvannene til Grønland. Norge og EU samarbeider også om kontroll og overvåking av ressursuttaket.

Den [18. desember 2025 ble Norge og EU enige om bilaterale fiskeriavtaler for 2026](#) for Nordsjøen, Skagerrak og i tillegg naboskapsavtalen om svenske fartøys fiske i norsk sone, jf.:

- [Agreed record of fisheries consultations between the European Union and Norway for 2026](#)
- [Agreed record of conclusions of fisheries consultations between the European Union and Norway on the regulation of fisheries in Skagerrak and Kattegat for 2026](#)

Figur 3.2 Oversikt over dei tosidige og tresidige avtalane Noreg har med andre land.

- [Protocol of fisheries consultations between the European Union, on behalf of Sweden, for 2026](#)

Oversikt over kvotebytter m.v. fremgår på s. 42 i [Meld. St. 5 \(2025 – 2026\)](#). Den [27. februar 2026](#) ble også Norge og EU enige om [tilgangsordninger for norsk vårgytende sild og kolmule for 2026](#).

Norges avtaler med EU og Storbritannia: Etter at Storbritannia gikk ut av EU, blir to-talkvoter og andre forvaltningstiltak for bestandene nordsjøtorsk, hyse, sei, hvitting, rødspette og nordsjøsilde fastsatt mellom EU, Storbritannia og Norge. Partene må fremforhandle bilaterale avtaler om bytte av kvoter og gjensidig tilgang til å fiske i jurisdiksjonsområdene. [Trepartsavtalen om totalkvoter for fellesbestandene i Nordsjøen for 2026 ble undertegnet 5. desember 2025. Oversikt over kvoter fremgår på s. 41 i tabell 3.4.](#) Det fremgår videre at «Partane er òg samde om å arbeide for å betre fiskemønsteret i Nordsjøen. Særleg er dette viktig for torsk, der bestandsutrekninga har gjennomgått ein ny metoderevisjon. Revisjonen har ført til at torsk i Nordsjøen og nærliggjande område er delt opp i tre underbestandar. I tillegg er utbreiingsområdet gjort større. Tilstanden er òg ulik for dei ulike underbestandane (...). Partane treng tid til å finne ut korleis dei tre underbestandane best bør forvaltast. Det er sett i gang arbeid for å sjå på framtidig forvaltning, mellom anna gjennom prøvetaking av torsk. Dette arbeidet held fram i 2026. Det skal også i 2026 arbeidast for å gjere fisket meir berekraftig.»

Kyststatsavtalene: «For tida er det ingen heilskaplege kyststatsavtarar om fordeling av dei store pelagiske bestandane makrell, NVG-sild og kolmule. Det er likevel inngått fleire delavtarar der nokre av kyststatane er part i ein eller fleire slike delavtarar. Kyststatane held fram med forhandlingane på alle dei tre store pelagiske bestandane, og hovudmålet er å få heilskaplege avtarar der alle kyststatane er part.» ([Meld. St. 5 \(2025 – 2026\)](#)).

Makrell: I de siste årene har makrellen kommersielt vært en av de viktigste bestandene for Norge, nest etter torsken. Det fremgår i [Melding til St. 5](#) at «I mangel av ein avtale med alle kyststatane, inngjekk Noreg, Storbritannia og Færøyane ein trepartsavtale om forvaltning av makrellen i juni 2024. [Som ei vidareføring av trepartsavtalen inn gjekk Noreg, Færøyane, Island og Storbritannia ein firepartsavtale på makrell 15. desember 2025.](#) Avtalen gjeld forvaltning, fordeling og tilgang til å fiske makrell i farvatna til kvarandre, og handlar om storleiken på dei nasjonale kvotane, sonetil gang og vitskapleg samarbeid. **Avtalen reduserer det samla fiskepresset på makrellbestanden og er utforma slik at det er mogleg å inkludere dei resterande kyststatane (EU og Grønland) dersom dei ønskjer det.** Avtalen gjeld, inntil vidare, for tre år, noko som bidreg til å gjere situasjonen meir stabil og føreseieleg for den norske næringa. **Kyststatane har starta opp nye forhandlingar vinteren 2026, og siktemålet er å oppnå ein ny, heilskapleg kyststatsavtale der alle kyststatane er med.** Frå norsk side blir det lagt vekt på at det må vere ein klar samanheng mellom sonetilhøyrsla til makrellen, det vil seie kor mykje og kor lenge makrellen oppheld seg i kvar økonomiske sone, og eigardelane partane til slutt endar opp med. I påvente av ein heilskapleg kyststatsavtale for makrell har Noreg sett seg ein førebels kvote på 55 257 tonn. Denne kvoten vil bli justert når for handlingane blir avslutta til våren.» Forhandlingar om makrell omtales også nærme i [denne briefingen fra EPRS](#) (s. 11).

	<p>Makrell</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kyststatane er Noreg, Island, EU, Færøyane, Grønland og Storbritannia. • Russland er observatør.
	<p>Norsk vårgytande sild</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kyststatane er Noreg, Island, Færøyane, Russland og Storbritannia. • Grønland og EU er observatører.
	<p>Kolmule</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kyststatane er Noreg, Island, EU, Færøyane og Storbritannia. • Russland og Grønland er observatører.
	<p>Lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kyststatane er Noreg, Island og Grønland.
	<p>Snabeluer i Irmingerhavet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kyststatane er Island, Grønland og Færøyane. • EU, Noreg, Storbritannia og Russland er observatører.

Figur 3.3 Oversikt over kyststatsavtalane der Noreg deltek.

NTB meldte i desember 2025 at EU protesterte mot makrellavtalen som ble inngått mellom Storbritannia, Norge, Færøyene og Island for 2026: «– Denne beslutningen ble tatt uten forhåndskonsultasjon med EU (...) Den fastsetter en total tillatt fangst (...) som er 72 prosent høyere enn det vitenskapelige rådet som ble gitt for det året, sa Kommisjonen. – En slik overdreven utnyttelse truer makrellbestanden med uopprettelig skade (...)»

I en [pressemelding fra 9. mars i år](#) beklaget Kommisjonen mangelen på fremgang i konsultasjonene om makrell «*While this round of consultations is a missed opportunity, the Commission will continue to work constructively and with a spirit of flexibility towards a solution which recognises the legitimate interests of the EU, as well as Greenland, taking into account that the EU remains the only party that has consistently set its legitimate share in a stable manner.*»

Kolmule: Kolmule er den tredje store pelagiske bestanden i Nordøst-Atlanteren. Etter initiativ fra EU utarbeidet partene for en del år tilbake en felles rapport om sonetilhørighet for bestanden. Med utgangspunkt i rapporten krevde EU en større del av totalkvoten. Færøyene krever også en større del, og i tillegg har Island benyttet en høyere presentsats de siste årene. I kvotefastsettingen sin de siste årene har dessuten Storbritannia benyttet den samme høyere satsen som EU. Kyststatene har forhandlet i flere runder om en ny fordeling av bestanden, men foreløpig har ikke forhandlingene lyktes. Kyststatene fortsetter å forhandle om fordelinga i 2026 med mål om en helhetlig avtale, ifølge [Melding til St. 5](#).

Norsk vårgytende sild (NVG-sild): Storbritannia, Færøyene, Island, Norge og Russland er kyststater til NVG-silda. Kyststatene har forhandlet om en ny kyststatsavtale og deling i flere runder, men har ikke blitt enige om en ny fempartsavtale. Partene er imidlertid enige om en totalkvote for NVG-sild i 2026 på 533 914 tonn i tråd med tilrådingen fra ICES, men siden det ikke er enighet om fordelingen av andelen til partene, er det hver enkelt stat som fastsetter kvotene unilateralt.

Torsk: Siden Brexit har det også vært uenighet om EUs kvoteandel av arktisk torsk i Svalbards fiskevernsoner, jf. blant annet i orienteringen til [fiskeri- og havminister Bjørnar Skjæran på møtet i Europautvalget 11. mars 2022](#). I november 2024 kunngjorde Norge og EU at de var blitt enige om en rekke utestående spørsmål, jf. [pressemelding](#) og lenker til brevutveksling mellom [visepresident Šefčovič](#) og [utenriksminister Barth Eide](#). I [Forskrift om regulering av fisket etter torsk i fiskevernsonen ved Svalbard i 2026](#) er fartøy fra EU tildelt 7 662 tonn nordøst-arktisk torsk i fiskevernsonen ved Svalbard.

Utredningstjenesten i Europaparlamentet redegjorde i 2024 for [fiskeriavtalene mellom EU og Norge](#). [Her](#) er en samlet oversikt over EUs fiskeriavtaler med Storbritannia, Norge, Færøyene, Island og kyststater.

Når det gjelder [markedsadgang for sjømat så fornyet Norge og EU avtalen](#) i 2023, jf. også omtale av status for EØS-midlene nedenfor.

Status for sjømathandel med EU

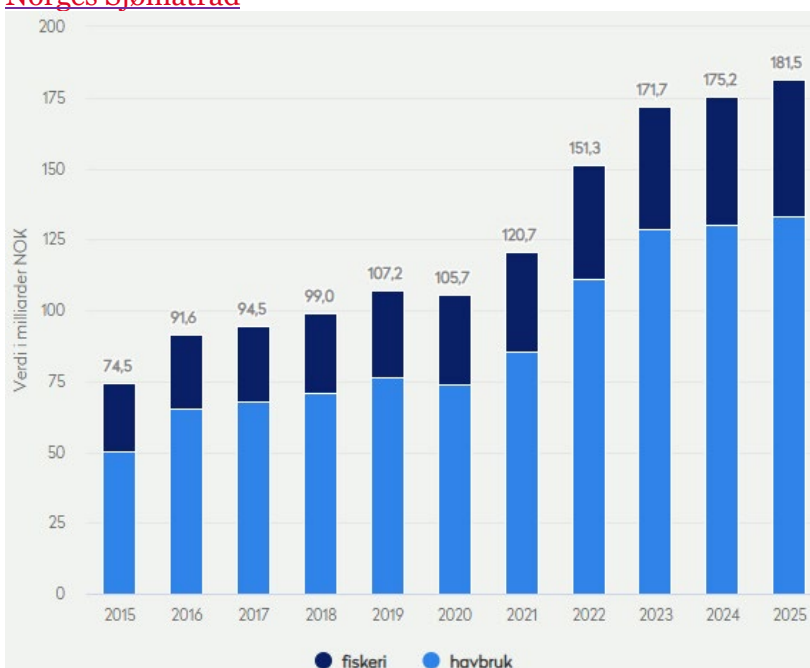
Mellom 50-60 prosent av eksporten av norsk sjømat i perioden 2005-2025 levert til medlemsland i EU (målt i verdi). Polen var i 2025 det klart største eksportmarkedet. Målt i verdi har eksporten til medlemslandene i EU økt i perioden.

Tabell 1: Eksport av fisk, krepsdyr og bløtdyr fra Norge totalt, til EU, fordelt på medlemsland i 2005, 2010, 2015, 2020 og 2025 etter verdi (milliarder kr), kilde [SSB tabell o88o9](#)

	2005	2010	2015	2020	2025
Alle land	31,3	52,5	72,0	102,0	173,9
EU	16,6	27,8	43,6	61,7	95,8
Polen	1,5	4,1	6,9	11,6	19,0
Nederland	0,9	1,7	3,7	5,6	10,6
Frankrike	3,0	5,3	6,2	7,2	10,6
Danmark	2,8	4,0	5,9	9,0	10,2
Spania	1,1	1,8	3,2	5,1	8,9
Italia	1,2	1,4	2,5	3,8	7,0
Portugal	1,7	1,9	3,0	3,6	6,1
Tyskland	1,3	2,1	2,6	3,6	5,4
Sverige	1,5	2,2	3,5	3,8	5,0
Litauen	0,3	1,0	2,2	3,2	4,8
Finland	0,5	1,0	1,4	1,9	1,8
Belgia	0,3	0,4	0,6	0,8	1,4
Latvia	0,2	0,3	0,5	0,5	1,1
Resterende EU-land	0,4	0,7	1,5	1,9	3,9

Målt i tonn har utviklingen av eksportmarkedene vært mer ulik. Målt i verdi var total eksport av sjømat over 180 milliarder kroner i 2025, inkludert bearbeidet sjømat som ikke inngår i statistikken til SSB.

Figur 1: Eksport av norsk sjømat 2015-2025 fordelt på fiskeri og havbruk, milliarder kroner, kilde: [Norges Sjømatråd](#)

Eksporten i januar og februar 2026 var i sum 1 milliard kroner lavere enn i 2025, men i mars eksporterte Norge sjømat til 0,5 milliarder kroner mer enn i mars 2025.

Ifølge [Norges Sjømatråd](#) skyldes veksten økt laksevolum, økte priser og ytterligere vekst i Kina. Europa (inkludert bl.a. Storbritannia) mottok 63 eksporten i mars (målt i verdi), mens Asia og USA mottok henholdsvis 23 prosent og 9 prosent. Norsk sjømateksport til USA falt med 0,5 milliarder kroner i mars 2026 sammenlignet med mars 2025. Polen, Kina, USA, Nederland, Frankrike, Danmark, Spania, Storbritannia, Italia og Sør-Korea er de 10 største eksportmarkedene for norsk sjømat i 2026.

Lave kvoter og høye priser gir økt usikkerhet om eksporten av bl.a. torskprodukter. Torsk sto for 7 prosent av verdien på norsk sjømateksport i 2025, mens laks sto for om lag 69 prosent. For å lette presset mot næringen, har regjeringen vedtatt å [reducere markedsavgiften](#) for pelagiske arter (bl.a. sild, makrell, lodde, kolmule og makrellstørje) fra 0,5 prosent til 0,3 prosent av eksportverdien og konvensjonelle produkter (bl.a. saltfisk, klippfisk og tørrfisk) fra 0,75 prosent til 0,4 prosent. Markedsavgiften skal finansiere arbeidet til Norges Sjømatråd. Regjeringen kan justere avgiften avhengig av utviklingen i markedene, næringens behov og de geopolitiske rammene.

Utenriksministeren vil redegjøre for:

WTOs 14. ministerkonferanse i Kamerun i mars

Den 14. ministerkonferansen i Verdens handelsorganisasjon (WTO) fant sted i Yaoundé, Kamerun, 26.-29. mars. Etter fire dager med intense forhandlinger, ble konferansen avsluttet natt til mandag 30. mars uten enighet. Utenriksdepartementet skriver i sin pressemelding at [møtet på forhånd var omtalt som et skjebnemøte for WTO som fortsatt står i en alvorlig situasjon med økende press mot det regelbaserte handelssystemet](#). Arbeidet med reformarbeidet skal nå fortsette i Genève.

Den norske delegasjonen ble ledet av utenriksminister Espen Barth Eide og bestod også av fire stortingsrepresentanter. Utenriksministeren uttalte i forbindelse med møtet at «Norge har ledet arbeidet med WTO-reformen det siste året, først gjennom ni måneder med forhandlinger i Genève og deretter under ministerkonferansen. Det ble enighet i forhandlingene om et reformprogram. En foreløpig enighet om en ministererklæring om reform lå klar for vedtak i plenum, men kunne ikke formelt godkjennes. Dette fordi landene ikke ble enige om forlengelsen av forbudet mot toll på elektroniske varer og tjenester.»

Alle land skal ha vært åpne for en forlengelse av forbudet, men det skal ha vært uenighet om varigheten på forbudet. Brasil var til slutt det eneste landet som ikke støttet kompromisset som øvrige medlemmer skal ha vært klare til å støtte. Da ble det heller ikke noen endelig enighet om reformarbeidet. «I slike internasjonale forhandlinger må medlemsland gi og ta noe for å komme til enighet. Det ble gjort intense forsøk på å finne kompromisser som alle kunne enes om. Svært mange land bidro til dette, men vi kom likevel ikke i mål. Jeg mener at det er svært uheldig at det endte slik, særlig i en tid der det fra før er alvorlige utfordringer i internasjonal handel og økonomi», uttalte utenriksminister Barth Eide.

Alle utestående spørsmål fra ministerkonferansen skal nå tilbake til WTOs hovedråd i Genève, som skal ta opp forhandlingene igjen i mai. Dersom medlemmene blir enige om å forlenge avtalen om netthandel, ligger ifølge regjeringen også reformpakken an til å bli formelt vedtatt. Regjeringen skriver i sin pressemelding at reformprogrammet har som mål å gjøre WTOs beslutningsstruktur mer fleksibel, slik at det skal være mulig å gå videre selv om ett eller to land setter seg på bakbeina. Det skal med andre ord åpnes for flere såkalte plurilaterale avtaler, eller avtaler hvor bare deler av medlemsmassen går sammen om en avtale. Reformene skal også sørge for at det blir mer likebe-

handling av land, og at det å ikke forholde seg til regler om åpenhet i markedsforhold skal få konsekvenser. Utenriksministeren uttalte at «*jeg håper sterkt at vi får denne reformen på plass, slik at vi kan få et WTO tilpasset vår tids virkelighet*».

Les også en [oppsummering av ministerkonferansen fra den London-baserte tankesmien Centre for European Reform \(CER\)](#). Den inkluderer en analyse av hva de mener gikk galt og hvorfor det ikke ble enighet hverken om forlengelse av forbudet mot toll på elektroniske varer og tjenester eller reformarbeidet. Brasil og USA står sentralt også i deres analyse.

Men analysen går også lenger og ser på mer dyptgående utfordringer til WTO-reform. Særlig fremheves hvordan USA utfordrer selve grunnvollen i WTO-systemet, prinsippet om likebehandling og ikke-diskriminering (Most Favoured Nation/MFN). MFN-prinsippet tilsier at dersom man gir en fordel til et land, skal dette gjelde alle andre WTO-land også. WTO-avtalen åpner for unntak fra MFN, bl.a. ved inngåelse av regionale og bilaterale handelsavtaler og ved preferanseordninger for utviklingsland. USA har lenge vært svært kritisk til MFN-prinsippet og har også undergravd prinsippet gjennom innføring av ensidig «gjengjeldelsestoll». USA uttalte i forbindelse med ministerkonferansen at WTO selv må «*rethink how the MFN principle functions in its current form*» og se på hvordan prinsippet relaterer seg til gjensidighet, altså at man i større grad må differensiere behandling av andre WTO-partnere avhengig av tilgang til deres respektive markeder. USA hevder at en ubetinget («*unconditional*») tilnærming til MFN er kjernen i WTOs problemer, og at de landene som tar i bruk omfattende subsidier eller introduserer urettmessige handelshindre ikke lenger skal kunne dra nytte av likebehandlingsprinsippet. I Yaoundé skal USAs handelsrepresentant ha tatt til orde for at MFN-prinsippet må justeres og gjøres mer betinget.

CER skriver i sin analyse at også EUs handelskommisær skal ha vært åpen for at EU nå bør se på sin tradisjonelle tilnærming og støtte til MFN-prinsippet og vurdere om prinsippet i større grad bør knyttes til gjensidighet og gjøres mer betinget. Dette skal visstnok ha skapt uro innad i Europakommisjonen, men blitt positivt mottatt i Washington. Av andre EU-representanter ble dette fremstilt mer som et ønske om mer fleksibilitet og økt bruk av plurilaterale prosesser enn et signal om å undergrave grunnprinsippet i WTO-systemet.

Kina skal ifølge CER-analysen ha opprettholdt sitt syn på MFN-prinsippet og et velfungerende tvisteløsningssystem som selve hjørnesteinen i WTO-systemet. Kina skal ha presentert seg selv som en hovedforsvarer av stabilitet i WTO-systemet, men også vist en viss åpenhet for «*agile decision-making at different speeds*» og «*flexible plurilateral initiatives*». Kinas handelsminister skal ha vært åpen for at WTO-reform bør adressere urettferdig konkurranse og urettmessige handelshindre, men samtidig insistert på at WTO-reform må «*respect members' different economic systems and stages of development*». CER mener at Kina med andre ord aksepterer at WTO-systemet er under press, men ikke er villig til å knytte dette til egen økonomisk modell.

India og en rekke utviklingsland skal på sin side ha avvist enhver tilnærming til WTO-reform som svekker «*consensus-based decision-making*», og som svekker utvikling gjennom handel. De skal ifølge CER anse forslag om mer fleksible beslutningsstrukturer og plurilaterale prosesser som en måte for mer utviklede land å vanne ut MFN-prinsippet, svekke konsensusen i WTO-systemet og flytte beslutninger i retning av selektive grupper av land med mindre hensyn til utviklingslandenes interesser.

I [sin orientering til Stortingets Europautvalg i forkant av møtet, den 19. mars](#), uttalte utenriksminister Barth Eide at «*De som har kritisert WTO, ikke minst USA, har et visst poeng. WTO er veldig bra for oss. MFN-prinsippet – Most-Favoured-Nation-prinsippet – er hellig, mener vi, men man har ikke vært tydelig nok på f.eks. kinesiske de facto statssubsidier og sammenblandingen av statlig og privat i Kina og lignende land. Manglende evne til å stå opp for det har gitt kritikerne argumenter.*»

Barth Eide understreket også viktigheten av mer fleksibilitet, og for å ha større rom for plurilaterale avtaler innen rammen av WTO, noe som også gjenspeiler EUs posisjon. Han uttalte seg videre om tvisteløsningsmekanismen, og at «*Den får vi neppe løst nå, men den bør holdes varm. Også der er det slik at et stort antall land nå er enige om å forholde seg til hverandre som om den fungerer, slik at en god del av handelen likevel håndteres med et system for tvisteløsning, som om WTO-systemet fungerte*».

Når det gjelder rollen til utviklingsland, og de argumentene både Kina, India og andre er opptatt av, uttalte Barth Eide til Europautvalget i mars at «*Akkurat som i FN er de fleste medlemslandene i WTO utviklingsland, og det er viktig å ha et godt grep om hvordan vi gir rom for utviklingsland til å utvikle seg også handelspolitisk, men at det er basert på konkrete, observerbare og tydelige kriterier og ikke bare et slags klasseunntak fra reglene som gjelder alle andre. Det er også verdt å merke seg at Kina nå tar et større ansvar og erkjenner at de nå er en ganske viktig bærer av det internasjonale systemet. Det gir en del positive konsekvenser som vi ikke pleide å se, men det er langt igjen, også der.*»

[Les mer om WTO og ministerkonferansen i bakgrunnen til europautvalgsmøtet 19. mars.](#)

Dataforvaltningsloven

«*Bedrifter i Norge har opplevd det som krevende å finne data fra offentlig sektor. Nå gjør regjeringen noe med det. Vi innfører nye krav om at offentlig sektor skal synliggjøre hvilke data de har i en nasjonal datakatalog. Både offentlig og privat sektor vil dra nytte av dette. Bedre oversikt over egne data og «orden i eget hus» hjelper effektivisering og digitalisering i offentlig sektor*», uttalte digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne Tung i [regjeringens pressemelding 10. april om forslaget til ny lov om datadeling og dataforvaltning \(dataforvaltningsloven\)](#).

Dataforvaltningsloven ([Prop. 54 LS \(2025–2026\)](#)) følger opp forslag i viderebruksutvalgets utredning ([NOU 2024:14 Med lov skal data deles](#)). Ved [fremleggelsen av utredningen 26. juni 2024](#), sa statsråd Tung at «*Deling og bruk av data er en forutsetning for å utnytte det enorme potensialet som ligger i kunstig intelligens og maskinlæring. Samtidig viser utredningen at det er en utfordring å få tilgang til på nok data av god kvalitet, og som kan brukes videre*». Utredningen viser også til forsvarskommisjonens utredning fra 2023 ([NOU 2023: 14 Forsvar for fred og frihet](#)) som påpekte at digitalisering av samfunnet bringer nye former for sårbarheter og avhengigheter. [Meld. St. nr. 22 \(2020–2021\) Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon](#) fremhevet også behovet for standardisering: «*Tekniske grensesnitt som ikke er kompatible, motstridende bruksvilkår og dataformater som ikke stemmer overens, er eksempler på faktorer som gjør det vanskelig å realisere verdiskapingspotensialet for offentlige data. Data som ikke er i standardformater, må bearbeides og «vaskes» før de kan brukes og kombineres med andre data. Dette er ofte en ressurskrevende øvelse som krever kompetanse på feltet som dataene beskriver, såkalt domenekunnskap*».

Lovforslaget gjennomfører i norsk lov det [åpne datadirektivet](#) (EU) 2019/1024 som oppstiller et sett med minimumsregler for å fremme viderebruk av data fra offentlig sektor, og [dataforvaltningsforordningen](#) (EU) 2022/868 som skal gjøre det enklere å gjenbruke bestemte kategorier av beskyttede data fra offentlig sektor. I proposisjonen foreslås det også endringer i offentliglova, ved at gjeldende direktivbestemmelser om viderebruk foreslås endret eller opphevet og tatt inn i dataforvaltningsloven.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet ber i proposisjonen om Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger om å innlemme åpne datadirektivet og dataforvaltningsforordningen, og om samtykke til en EØS-komitebeslutning om [gjennomføringsforordningen om datasett med høy verdi](#) (EU) 2023/138.

Viderebruksutvalget foreslo i sin utredning en egen lov om datadeling (datadelingsloven), som skulle gjennomføre åpne datadirektivet og gi regjeringen hjemmel til å gjennomføre rettsakten om datasett av høy verdi. Utvalget foreslo videre en separat lov om gjennomføring av dataforvaltningsforordningen med nasjonale tilpasninger (dataforvaltningsloven).

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet skriver i lovproposisjonen at de «mener det er mest hensiktsmessig å gjennomføre åpne data-direktivet og dataforvaltningsforordningen i én samlet lov om datadeling og dataforvaltning (dataforvaltningsloven). På denne måten samles EU-rettsakter om viderebruk i ett nasjonalt lovverk». Ifølge departementet gjelder de mest sentrale delene gjennomføringen av det åpne datadirektivet, og lovforslaget går på enkelte områder lenger enn minimumskravene i direktivet, som publisering av metadata og det saklige virkeområdet til loven: «I tillegg til kravene som følger fra EU innfører departementets forslag til dataforvaltningsloven også et nytt nasjonalt krav om at offentlig sektor skal publisere metadata om dataene de forvalter i en nasjonal datakatalog. Dette vil synliggjøre hvilke data offentlig sektor besitter slik at næringslivet, sivilsamfunnet og pressen enklere kan vite hvilke data de kan be om», står det i pressemeldingen.

Åpne datadirektivet (Open Data Directive, ODD)

Direktivet trådte i kraft i EU 16. juli 2019, og erstatter tidligere direktiv for viderebruk, PSI-direktivet ([2003/98](#)) og endringsdirektivet ([2013/37](#)), som er gjennomført i norsk rett i offentliglova. Det åpne datadirektivet ble innlemmet i EØS-avtalen [10. juni 2022](#). Regjeringen skriver i [EØS-notatet](#) (oppdatert 30. mai 2025) at direktivet skal styrke EUs dataøkonomi ved å:

- Redusere markedsadgangsbarrierer, særlig for små- og mellomstore bedrifter, ved å begrense mulighetene for offentlige organer å ta betalt for viderebruk av deres data.
- Øke tilgjengeligheten av data ved å utvide direktivets virkeområde til å inkludere nye typer offentlig og offentlig finansierte data, for eksempel data fra offentlige foretak i forsynings- og transportsektoren og forskningsdata som er offentlig finansiert.
- Kreve en mer gjennomiktig prosess for etablering av offentlige-private dataordninger, for å redusere risikoen for overdrevne *first-mover* fordeler, som er til fordel for store selskaper og begrenser antallet potensielle viderebrukere av dataene.
- Øke forretningsmulighetene ved å oppmuntre til formidling av dynamiske data (sanntids-data) via programmeringsgrensesnitt for applikasjoner (API'er)

Gjennomføringsforordning om datasett med høy verdi (HVD)

Åpne datadirektivet introduserer konseptet datasett med høy verdi, som skal sikre gratis og mest mulig ubegrenset tilgang til data fra offentlig sektor med stort samfunnsmessig potensial. I vedlegget til direktivet er det definert seks tematiske områder (geodata, jordobservasjon og miljø, meteorologiske data, statistikk, selskap og eierskap, mobilitet). Kommisjonen kan utvide listen ved behov. Åpne datadirektivet gir også Kommisjonen hjemmel til å vedta delegerte rettsakter.

[Gjennomføringsforordningen om datasett med høy verdi \(2023/138\)](#) er den første delegerte rettsakten under direktivet, og trådte i kraft i EU 9. juni 2024. Rettsakten beskriver hvordan medlemslandene skal identifisere, tilgjengeliggjøre og standardisere datasett med høy verdi for å fremme åpenhet, innovasjon og økonomisk vekst. Forordningen fastsetter også krav til hvordan datasett skal gjøres tilgjengelige, som er strengere enn de generelle kravene i det åpne datadirektivet.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet skriver i lovproposisjonen at det foreligger utkast til EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av gjennomføringsforordning 2023/138: «Gjennomføringsforordningen kan ikke tre i kraft før forordningen er innlemmet i EØS-avtalen gjennom en beslutning i EØS-komiteen. Slik beslutning er ennå ikke truffet. EØS/EFTA-statenes utkast til EØS-komiteens beslutning ligger til behandling. Norge har tidligere tatt konstitusjonelt forbehold om innlemming av gjennomføringsrettsakten, det bes derfor om Stortingets forhåndssam-

tykke til innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen. Det er ikke forventet endringer i den endelige beslutningen i EØS-komiteen. Dersom den endelige beslutningen likevel skulle avvike vesentlig fra utkastet som er vedlagt proposisjonen her, vil saken bli forelagt Stortinget på nytt».

Dataforvaltningsforordningen (Data Governance Act, DGA)

Forordningen trådte i kraft i EU 23. september 2023, og ble vedtatt innlemmet i EØS-avtalen [5. desember 2025](#). Forordningen danner rammene for en europeisk datastyringsmodell, og innfører mekanismer som skal gjøre det enklere å gjenbruke bestemte kategorier av beskyttede data fra offentlige sektor. Datastyringsforordningen har følgende hovedelementer:

- *Mer utstrakt gjenbruk av beskyttede data fra offentlig sektor*, som personopplysninger, forretningshemmeligheter, og data som er beskyttet av intellektuell eiendomsrett. DGA supplerer i den forbindelse det åpne datadirektivet, som ikke dekker denne typen data.
- *Ny forretningsmodell for dataformidling*. Med DGA etableres en ramme for dataformidlingstjenester, som skal skape et sikkert miljø hvor virksomheter eller enkeltpersoner kan dele data.
- *Dataaltruisme for samfunnets beste*. DGA skal gjøre det lettere for personer og virksomheter å frivillig gjøre data tilgjengelig, for eksempel til medisinsk forskning. Enheter som ønsker å kunne samle inn slike data kan søke om å bli oppført i et nasjonalt register over godkjente dataaltruistorganisasjoner, som igjen gir anerkjennelse i hele EU.
- *Det europeiske datainnovasjonsrådet (EDiB)*. Det skal opprettes en ny struktur som skal gi råd og hjelpe Kommisjonen med å fremme dataformidlingstjenestenes interoperabilitet og utarbeide retningslinjer for utviklingen av nye dataområder. «Norge vil delta i rådet uten stemmerett med representant fra de som blir tildelt rollen som nasjonalt tilsyn for dataformidlingstjenester og tilsyn for registrering av dataaltruismeorganisasjoner», skriver Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i [lovproposisjonen](#).

Digital omnibus

Europakommisjonen la i november 2025 frem en [digital forenklingsspakke \(Omnibus VII\)](#), som inkluderer et [forordningsforslag om å forenkle det digitale regelverket](#). Her foreslår Kommisjonen blant annet å oppheve det åpne datadirektivet og dataforvaltningsforordningen og konsolidere dette regelverket i [dataforordningen \(Data Act\)](#). Kommisjonen foreslår også å trekke tilbake to andre rettsakter på dataområdet ([FFD-forordningen om fri flyt av ikke-personlige data](#) og [P2B-forordningen om forbindelser mellom onlineplattformer og virksomheter](#)).

Den danske regjeringen skriver i et [departementsnotat](#) 6. februar i år at Kommisjonen med forenklingssforslaget ønsker å oppnå økt datadeling, mer juridisk klarhet og flere muligheter for å dele, gjenbruke og behandle data. Det skal gjøres dels ved å konsolidere eksisterende dataregelverk i en lovgivning, og dels ved å foreta ytterligere endringer i dataforordningen: «*Datastyringsforordningens regler om videreanvendelse af offentlige data, som er underlagt tredjeparters rettigheter (pga. beskyttelse af persondata, intellektuelle ejendomsrettigheder og kommerciel fortrolighed), videreføres i dataforordningen sammen med regler om videreanvendelse af offentlige data fra åbne data-direktivet, hvor få elementer skrives sammen. Dertil indgår nye artikler, som tillader offentlige myndigheder at opkræve højere gebyrer, hvis data skal videregives til udbydere af meget store onlineplattformer og meget store onlinesøgemaskiner*».

Dataforordningen er vedtatt i EU og til vurdering i EØS EFTA-landene, mens forslaget om forenkling av det digitale regelverket fortsatt er til behandling i Europaparlamentet og Rådet.

Forhandlingene om EØS-midlene

Etter at en [avtale med Hellas ble undertegnet 20. mars i år](#), er det inngått bilaterale avtaler med 12 av mottakerlandene om prioriterte programmer og samarbeidspartnere i hvert mottakerland.

[EU og EØS-EFTA-landene ble 1. desember 2023 enige om nye avtaler for EØS-midler og markedsadgang for fisk og sjømat for perioden 2021-2028](#), men [de ble først formelt undertegnet 12. september 2024](#). [Stortinget ga sitt samtykke 24. oktober](#) samme år. Samlet bidrag for perioden er om lag 3,2 milliarder euro fordelt på de 15 mottakerlandene. Norges andel av dette er om lag 97 prosent.

Land	Beløp (mill. euro)
Polen	924,9
Romania	596,3
Bulgaria	260,0
Ungarn	254,1
Tsjekkia	225,2
Hellas	159,3
Kroatia	133,1
Slovakia	130,7
Portugal	126,3
Litauen	117,9
Latvia	109,5
Estland	71,8
Slovenia	50,0
Kypros	17,6
Malta	11,2

Kilde: [Utenriksdepartementet](#)

Det er tre prioriterte områder for Norge i denne perioden:

- Grønn omstilling
- Demokrati, rettsstatsprinsipper og menneskerettigheter
- Sosial inkludering og samfunnsmessig robusthet

I tillegg er 183 millioner euro av totalbeløpet satt av til å bidra til å håndtere konsekvenser av krigen i Ukraina og vel 300 millioner euro til [et fond som skal støtte organisasjoner](#) som jobber med menneskerettigheter, demokrati og rettsstat i Europa. Forvaltningen av disse midlene for alle mottakerlandene skjer sentralt fra kontoret for EØS-midlene i Brussel.

I forrige periode ble det ikke oppnådd enighet med Ungarn om en bilateral avtale på grunn av uenighet om forvaltningen av midlene til sivilsamfunnet. For å unngå dette problemet, skal nå forvaltningen av disse midlene for alle landene skje i Brussel. [Utenriksministeren sa på møtet i Europautvalget 6. juni i fjor at en lov om beskyttelse av nasjonal suverenitet «kan være til hinder for at det ungarske sivilsamfunnsfondet skal kunne virke, og vi har derfor bedt om en avklaring fra ungarsk side om dette».](#) [Kontoret i Brussel som administrerer EØS-midlene for sivilsamfunn, uttalte i en pressemelding 12. februar i år at EØS-fondet for sivilsamfunn har åpnet sin første anbudsrunde i Ungarn. Det gjenstår å se hvordan det kommende regjeringsskiftet i Ungarn vil påvirke samarbeidet om EØS-midlene.](#) [Se også omtale av valget i Ungarn nedenfor.](#)

Undersøkelse av handelspraksis igangsatt av USA

11. og 12 mars innledet *Office of the United States Trade Representative* (USTR) to undersøkelser under paragraf 301 (Section 301) i den amerikanske [Trade Act](#). Bestemmelsen gir USTR en rekke

muligheter til å gjøre undersøkelser og iverksette tiltak mot såkalt «urettferdig utenlandsk handelspraksis». Hvis undersøkelsene konkluderer med at det foreligger urettferdig handelspraksis som skader amerikansk handel, kan det iverksettes mottiltak (for eksempel gjengjeldelsestoll).

De to undersøkelsene som er iverksatt, gjelder henholdsvis «[Structural Excess Capacity and Production in Manufacturing Sectors](#)» og «[Failures to Take Action on Forced Labor](#).» Begge retter seg mot en lang rekke handelspartnere, blant annet Norge og EU.

Handelsrepresentant Jamieson Greer uttalte om undersøkelsen om strukturell overkapasitet: «*The United States will no longer sacrifice its industrial base to other countries that may be exporting their problems with excess capacity and production to us. Today's investigations underscore President Trump's commitment to reshore critical supply chains and create good-paying jobs for American workers across our manufacturing sectors.*» USTRs [Notice of initiation of investigations and hearings, and a request for comments](#) slår fast at USTRs undersøkelser «*will focus on economies that appear to exhibit structural excess capacity and production in various manufacturing sectors, such as through large or persistent trade surpluses or underutilized or unused capacity.*» Når det spesifikt gjelder Norge, skriver USTR at Norge «*maintains a global goods trade surplus, led by exports in sectors such as mineral fuels and oils, certain electronic equipment, and machinery*», og viser til at det norske handelsoverskuddet i 2024 var på 13,8 % av BNP, og at sjømateksporten nådde rekordhøye nivåer i 2025. Det vises også til at Norges kapasitetsutnyttelse på 77,7 % i fjerde kvartal 2025 var mer enn ett prosentpoeng lavere enn et år tidligere, og to prosentpoeng lavere enn for tre år siden. Videre mener USTR Norge «*engages in policies and practices that have the effect of undervaluing its domestic currency, including the use of state-owned or -controlled enterprises to recycle oil revenues into non-domestic currencies, like the U.S. dollar, rather than its domestic currency.*»

Det var mulighet for å inngi skriftlige kommentarer til undersøkelsen i perioden mellom 17 mars og 15 april, og det vil bli arrangert høringer fra 5. mai.

Når det gjelder undersøkelsen om manglende tiltak mot tvangsarbeid, uttalte handelsrepresentant Greer at «*[D]espite the international consensus against forced labour, governments have failed to impose and effectively enforce measures banning goods produced with forced labor from entering their markets. For too long, American workers and firms have been forced to compete against foreign producers who may have an artificial cost advantage gained from the scourge of forced labor.*» USTRs [Notice of initiation, request for comments and notice of public hearings](#) om denne undersøkelsen behandler ikke de anklagede landene særskilt. Generelt anerkjenner USTR at mange av deres handelspartnere har vedtatt lovgivning for å stanse import og salg av varer produsert med tvangsarbeid. De mener imidlertid at ingen av landene håndhever dette effektivt, uten at det spesifiseres hvilke mangler som er identifisert.

Det var mulighet for å inngi skriftlige kommentarer til undersøkelsen i perioden mellom 12. mars og 15. april, og høringer vil bli holdt fra 28. april til 1. mai.

Undersøkelsene kommer i kjølvannet av at amerikansk høyesterett i februar [erklærte at Trumps «liberation day tariffs» var ulovlige](#). USA ila da handelspartnere en 10% toll under Trade Act paragraf 122, men denne kan bare opprettholdes i 150 dager. [Advokatfirmaet Mayer Brown skriver i en kommentar](#) at de nye undersøkelsene «*are expected to result in country-specific tariffs and exemptions that are close, if not identical to, the IEEPA tariffs previously deemed unlawful. Public reporting suggests that these investigations are just the first of several new Section 301 actions the Administration intends to take that will effectively reimpose the recently struck-down IEEPA tariffs under different legal authorities.*»

Undersøkelsene har skapt reaksjoner. [CNBC viste i en omtale av undersøkelsene](#) til at «*The sweeping scope of the investigations has drawn scrutiny over their feasibility and rationale among*

trade experts.» Artikkelen viser til uttalelser fra ulike eksperter på internasjonal handel, som blant annet mener at tidsplanen for gjennomføring av høringer er «unrealistically short» i lys av omfanget av undersøkelsene, og at utvalget av land virker ulogisk. Blant annet er EU, som har et omfattende regelverk mot tvangsarbeid, blant handelspartnerne under undersøkelse, mens land med langt svakere håndhevelsesmekanismer er utelatt.

Her i Norge [uttalte næringsminister Cecilie Myrseth til NTB](#) da undersøkelsene ble kjent, at regjeringen «*ser i utgangspunktet ikke noe grunnlag for en slik undersøkelse. Vi har åpenhet rundt vår industripolitikk. Amerikanske myndigheter er tydelige på at de ikke har konkludert, og det er derfor for tidlig å si noe om hva som blir resultatet av disse undersøkelsene. Norges handel med USA er balansert*».

Også [EU har tilbakevist at det er grunnlag for slike undersøkelser, ifølge Euronews](#): «*“The sources of such overcapacity are well identified, and they do not lie in Europe,” Commission deputy spokesperson Olof Gill said, noting that Chinese industrial surpluses are often cited as a global trade concern. He added: “The EU is a market-driven economy with open markets and transparent policies. As such, the EU does not consider itself a contributor to structural excess capacity, but rather a partner in addressing global distortions.”*»

Undersøkelse igangsatt av EU om beskyttelsestiltak for stålprodukter

«*If the investigation confirms that the EU industry is suffering serious injury because of increased imports, the Commission may propose safeguard measures – if considered to be in the Union’s interest.*» Det skrev [Europakommisjonen 27. mars i år](#) da den annonserte igangsetting av [en undersøkelse om markedsituasjonen for visse flatvalsede produkter av elektrisk stål \(silisumstål\)](#). Kommisjonen skriver i meddelelsen om iverksetting av undersøkelsen at dette skjer etter anmodning fra medlemsland. Denne typen stål produseres visstnok ikke i Norge, men produktet brukes som innsatsfaktor hos norske produsenter.

Kommisjonen skriver at produsenter av slike produkter i EU opplever stor importkonkurranse fra tredjeland – særlig fra Kina, og at dette er drevet av global overkapasitet. Om undersøkelsen bekrefter at EUs industri blir alvorlig rammet av importen, kan Kommisjonen altså foreslå beskyttelsestiltak. Kommisjonen vil i så fall vurdere effekten for EUs transformatorprodusenter som bruker denne typen stål i sin produksjon.

Innføring av beskyttelsestiltak må støttes av et kvalifisert flertall av EUs medlemsstater. Midlertidige tiltak kan innføres etter fire eller fem måneder, dersom undersøkelsen bekrefter at vilkårene for dette er oppfylt. Hvis midlertidige tiltak innføres, må endelige tiltak følge innen 200 dager, og normalt ikke senere enn ni måneder – og maksimalt elleve måneder – etter oppstart.

[13. april ble medlemslandene i Rådet og Europaparlamentet enige om tiltak for å beskytte EUs stålmarked](#). Dette vil medføre lavere importkvoter ved å begrense tollfrie importvolumer til 18,3 millioner tonn per år – en reduksjon på 47 % sammenlignet med stålkvoter fastsatt for 2024. Det skal også innføres en tollsats på 50 % (i stedet for dagens 25 %) på import utover kvoten og på stålvarer som ikke omfattes av den. [Politico skriver at Kommisjonen innen hhv. seks og tolv måneder skal vurdere om tiltakene skal gjelde flere produkter](#).

Norge, Island og Liechtenstein var allerede i [Kommisjonens opprinnelige forslag fra 7. oktober 2025](#) eksplisitt unntatt fra disse beskyttelsestiltakene, jf. også [omtale i informasjonspakken til møtet i Europautvalget 23. oktober 2025](#). I behandlingen i Parlamentet kom det både forslag om å fjerne unntaket for de tre EØS-EFTA-landene, og å utvide det til å gjelde Sveits, men ingen av disse forslagene ble vedtatt. Britisk stål er omfattet av beskyttelsestiltak og [britiske produsenter advarte mot svært negative effekter for industrien i Storbritannia](#) da forslaget ble lagt fram.

Secure Connectivity

Norge har lenge ønsket å delta i Secure Connectivity og GOVSATCOM. Selv om disse programmene er del av eller nært knyttet til EUs romprogram, der Norge allerede deltar, kreves egen avtale med EU for deltakelse. Rådet i EU [godkjente en tilslutningsavtale for Norge i februar i år, og besluttet å forelegge den for Europaparlamentet for godkjenning. Avtalen ligger nå for godkjenning i Europaparlamentet, og Parlamentets «Legislative Observatory» oppgir at saken er i en «forberedende fase.»](#) Det er ennå ikke klart hvilken komité som skal behandle saken.

Næringsminister Cecilie Myrseth signerte på vegne av Norge avtalen 26. mars, og uttalte ifølge [departementets pressemelding](#) at avtalen «vil gi Norge tilgang på sikre satellittbaserte kommunikasjons tjenester og gjøre det mulig for norsk næringsliv å bidra mer til strategiske systemer for hele Europa. Avtalen markerer et betydelig skritt for å knytte Norge tettere til Europas arbeid med sikkerhet, beredskap og teknologisk uavhengighet i rommet». Secure Connectivity/GOVSATCOM var også tema på forrige europautvalgsmøte, [den 19. mars](#). Utenriksminister Espen Barth Eide [uttalte da følgende om den videre prosessen på norsk side](#): «Utenriksdepartementet vil i løpet av mai legge fram en proposisjon for Stortinget om samtykke til norsk deltakelse i Secure Connectivity, og 22. mai er den datoen vi styrer mot og håper å få til. Det skal være en kort proposisjon, og det er i statsbudsjettet for 2026 bevilget penger til deltakelse, så vi vil gjerne be Stortinget legge til rette for at proposisjonen kan behandles før sommeren.»

Programmene og ønsket om norsk deltakelse har ellers vært tema på møter i Stortingets europautvalg en rekke ganger, og en mer inngående beskrivelse av programmene og problemstillingene knyttet til norsk deltakelse finnes i bakgrunnsinformasjonen til utvalgets møter den [23. oktober 2025](#), [6. juni 2025](#), [30. januar 2025](#), [28. november 2024](#), og [8. desember 2022](#).

Direktoratet for romvirksomhet fremhever i sin [pressemelding](#) følgende fordeler for Norge av avtalen om deltakelse i GOVSATCOM og Secure Connectivity: Bedre beredskap, i form av «Økt robusthet i krise og konflikt, særlig ved bortfall av bakkebaserte nett; Bedre kommunikasjonsmuligheter for nødetater, forsvarssektoren og andre myndighetsbrukere i krevende operasjoner; Redusert avhengighet av ikke-europeiske leverandører, noe som er et økende sikkerhetspolitisk tema». Videre fremhever direktoratet følgende fordeler for norsk industri: «Lettere adgang til å kunne levere tjenester og produkter innen begge programmene; Styrket samarbeidsmulighet med europeiske romaktører, som kan gi nye partnerskap og eksportmuligheter.»

Fra norsk side har det likevel vært ansett som beklagelig at avtalen ikke gir Norge lik tilgang som EUs medlemsstater til alle elementer i programmet. Blant annet har [Altinget påpekt](#) at verken forordningen eller avtalen åpner for å skyte opp satellitter fra Norge, og gjengir følgende kommentar fra næringsminister Myrseth: «Vi er selvfølgelig ikke enige i formuleringen om at det må skje i EU-land. [...] Vi mener at Europa trenger alle kapasitetene som er, særlig den norske, som er den eneste plassen hvor man har hatt oppskyting fra europeiske jord. Men vi trenger alle miljøene i Europa». Altinget skriver videre at «[S]elv om [...] romhavner i ikke-EU-land kan brukes etter internasjonal avtale, frykter departementet at dette vil ta flere år å få på plass. I mellomtiden kan andre aktører ha dratt fra i konkurransen». Problemstillinger knyttet til norsk deltakelse i disse programmene, som har en side mot EUs sikkerhetspolitikk og derfor ikke dekkes fullt ut av EØS-avtalen, er blant annet drøftet i NUPIs rapport 8/2025 («[Når rompolitikk blir sikkerhetspolitikk - Norsk deltakelse i EUs romaktiviteter](#)»), se s. 73 f.f.

Rettsakter:

Neste møte i EØS-komiteen finner sted 30. april 2026. Liste med omtale av rettsakter som EØS-komiteen vil kunne fatte beslutninger om på det møtet ble oversendt Europautvalget 21. april 2026. Listen består av 69 rettsakter, hvorav en EØS-komiteebeslutning tilhører gruppe 1, som krever at det tas forbehold om Stortingets samtykke etter EØS-avtalens artikkel 103. Saken omtales

kortfattet nedenfor. Vi omtaler også en rettsakt fra gruppe 2 (rettsakter som krever forskriftsendring som ikke griper vesentlig inn i norsk handlefrihet og rettsakter som ikke har konsekvenser for norsk lovgivning). For utfyllende informasjon vises det til listen fra Utenriksdepartementet.

Gruppe 1: Rettsakter som krever lov- eller budsjettendring samt rettsakter som krever forskriftsendring som vurderes å gripe vesentlig inn i norsk handlefrihet

Nærings- og fiskeridepartementet

Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2022/2381 av 23. november 2022 om forbedring av kjønnsbalansen blant medlemmene av selskapsorganer i børsnoterte selskaper og tilhørende tiltak

Stortinget har allerede gitt sitt samtykke til deltakelse i EØS-komiteebeslutningen: [Innst. 119 S \(2023-2024\)](#).

Gruppe 2: Rettsakter som krever forskriftsendring som ikke griper vesentlig inn i norsk handlefrihet, samt rettsakter som ikke har konsekvenser for norsk lovgivning

Samferdselsdepartementet

Delegert kommisjonsforordning (EU) 2025/1065 av 28. mai 2025 (**Felles regler for sivil luftfart: endringsbestemmelser om miljøkrav**)

EØS-notatet: Det fremgår under økonomiske og administrative konsekvenser at «Endringene vil få betydning for designorganisasjoner (DOA) og produksjonsorganisasjoner (POA), samt luftfartsmyndighetene. Ifølge EASA vil endringene medføre engangskostnader for industrien for tilpasning av deres interne prosesser for å kunne komme i samsvar med de nye regelendringene. For medlemslandene vil endringene medføre engangskostnad for tilpasning av Form 45.»

Andre saker:

Valget i Ungarn

Valgresultat i Ungarn 2026 og 2022

	Fidesz	Tisza	<i>Mi Hazánk</i>	<i>I alt</i>
2026	55	138	6	199
	Fidesz	Ulike opposisjonspartier	<i>Mi Hazánk</i>	<i>I alt</i>
2022	135	57	7	199

Kilde: *The Economist*/ Det ungarske parlamentet

Parlamentsvalget i Ungarn 12. april ga en klar seier til Tisza som med 69,4 prosent av stemmene sikret seg 138 mandater i parlamentet. Det betyr at partiet har to tredels flertall og dermed også mandat til å vedta grunnlovsendringer. Det nye parlamentet skal tre sammen senest 30 dager etter valget.

Tisza er tilknyttet sentrum høyre-gruppen, EPP, i Europaparlamentet. Fidesz som tidligere også var i EPP, er nå med i ytre høyre-gruppen Patrioter for Europa, mens Mi Hazánk i Europaparlamentet er med i den samme ytre høyre-gruppen Europa av Suverene Nasjoner som domineres av tyske AfD.

Valgdeltakelsen var på 79,6 prosent. I [OSSEs rapport etter valgobservasjonen i landet](#) blir det slått fast at selv om det var stor valgdeltakelse og en aktiv valgkamp, var systemet rigget til fordel for

Fidesz blant annet gjennom ensidig mediedekning og bruk av offentlige midler til fordel for dette partiet.

Tisza som ble startet i 2020, ble for alvor kjent etter at Peter Magyar brøt med Fidesz og sluttet seg partiet tidlig i 2024. Tisza fikk 7 av de 21 ungarske setene i Europaparlamentet ved EU-valget i juni 2024 og har siden hatt medvind i nasjonale meningsmålinger. Magyar selv drev en aktiv valgkamp over hele landet. Partiet fikk støtte fra mange ulike velgertyper som samlet seg om et ønske om endring etter 16 år med Victor Orbans styre. Magyar selv er regnet som en relativt konservativ politiker, men Tizas fikk støtte også fra liberale og sosialdemokratiske velgere. På noen områder er det derfor svært ulike interesser som må balanseres.

I en tretimers pressekonferanse etter valgseieren, lovet Magyar omfattende endringer nasjonalt og et mer konstruktivt samarbeid med EU. Fidesz-tilhengere har i praksis inntatt alle sentrale posisjoner i samfunnet og Magyar har bl.a. krevd at presidenten, lederne for høyesterett og konstitusjonsdomstolen og lederen for påtalemyndigheten trekker seg. Den statlige kringkasteren har også i praksis vært et talerør for Fidesz. Det ble derfor lagt merke til at den overførte hele pressekonferansen til Magyar. I tillegg til mer balansert mediedekning, har Magyar har lovet å endre valgsystemet blant annet ved å innføre en regel om at en statsminister bare skal kunne sitte i to perioder. Han håper ulike reformer for å styrke rettsstaten, kan sikre utbetaling av store summer EU-midler som Europakommisjonen har holdt tilbake på grunn [noe mangler]. Orban har blant annet innført kontroversielle lover som skal hindre utenlandsk påvirkning og anti LHBTI+-lover. Denne typen lovgiving har stått i veien for utbetalinger fra EU, men også gjort samarbeidet om EØS-midlene vanskelig, jf. også omtale ovenfor. [21. april slo EU-domstolen fast at en lov som er begrunnet med å skulle beskytte barn mot seksuelle overgrep, bryter med EUs grunnleggende verdier.](#) Det skyldes at den stigmatiserer og marginaliserer LHBTI+-personer. I valgkampen sa Magyar at «Ungarn ønsker å være et land hvor ingen blir stigmatisert for å tenke annerledes, eller for å elske noen som er annerledes enn flertallet, eller for å tro på noe som er annerledes enn flertallet». Det gjenstår å se i hvilken grad og hvor raskt kontroversielle lover vil og kan bli endret.

Magyar har sagt han selvsagt skal forsvare ungarske interesser, men har også sagt at EU-samarbeidet krever kompromisser og han har lovt å være konstruktiv. Spesielt militær støtte til Ukraina er kontroversielt i Ungarn, og Orban har også blokkert finansielle støtte til nabolandet. Et tegn på at Orbans epoke snart er over, kom da det [22. april ble klart at Ungarn \(og Slovakia\) løftet vetoet mot den store økonomiske hjelpepakken til Ukraina.](#) 22. april ble det også enighet i EU om en 20. sanksjonspakke. Orban har blokkert eller forsinket mange andre avgjørelser i EU de siste årene, inkludert sanksjonspakker mot Russland. Mange i EU håper derfor EU-samarbeidet vil gå lettere framover. Riktignok er Robert Ficos regjering i Slovakia også russlandsvennlig og valget i Bulgaria 19. april ga flertall til et relativt russlandsvennlig parti med tidligere president Rumen Radev i spissen. Også i Slovenia ligger det an til en mer EU-skeptisk regjering. Blant annet på grunn av den parlamentariske situasjonen i disse landene, står imidlertid lederne her svakere enn Orban har gjort i Ungarn.

Orban har pleiet tette bånd til Israel og Kina. [Magyar har sagt](#) han vil ta vare på Ungarns nære bånd med Israel, men at han ikke vil garantere fortsatt å blokkere EU-vedtak knyttet til landet. Kinesiske virksomheter har investert mye i Ungarn, blant annet i bil- og batterifabriker. Kina har også stått for utbygging av digital infrastruktur og avtale om politisamarbeid har ført til at kinesisk politi patruljerer i landet. Det gjenstår å se hvordan det økonomiske og politiske samarbeidet mellom Kina og Ungarn vil utvikle seg under Magyar.